

بررسی مسئله فقر و جودی

در حکمت متعالیه

سیدحمیدطالبزاده

مرضیه افراسیابی*

چکیده

در این مقاله، مسئله فقر و جودی با توجه به سیر مفهومی آن از آغازین مراحل شکلگیری فلسفه اسلامی تا زمان صدرالمتألهین مورد بررسی قرار گرفته و در این راستا تلاش شده علاوه بر تبیین معنای موردنظر صدرالمتألهین از فقر ذاتی موجودات، نشانه‌هایی از این بحث که در فلسفه پیش صدرایی نیز مطرح شده مورد بررسی قرار گیرد. از اینرو ابتدا با برجسته کردن برخی اشارات در کلام فیلسوفان بزرگ پیش از ملاصدرا همچون فارابی، ابن‌سینا و سهروردی در مباحثی همچون مناط نیاز معلول به علت و دوام احتیاج معلول به علت، تلاش شده تا نکات مرتبط با این بحث استخراج شود و در نهایت به بیان دیدگاه ملاصدرا در خصوص این بحث و نتایج و لوازم آن در فلسفه صدرایی و تمایز آن با فلسفه پیش صدرایی پرداخته شده است. بنابراین هدف اینست که هم سیر بحث نشان داده شود و هم تحولی که با فلسفه صدرایی در اینباره اتفاق افتاده مورد توجه قرار گیرد و بدین ترتیب اهمیت و جایگاه والای این مسئله در نظام فلسفی حکمت متعالیه بیش از پیش آشکار گردد.

کلیدواژگان

اصالت وجود
مناطق نیاز معلول به علت
وجود رابط
فقر و جودی
امکان ذاتی

مقدمه

بحث فقر و جودی ممکنات از مباحث فلسفی بی است که برای نخستین بار ملاصدرا بطور مستقل به آن پرداخته است. هرچند پیش از وی در آثار دیگر فلاسفه اسلامی زمینه و نشانه‌های این بحث قابل مشاهده است اما این صدرالمتألهین است که با روشن نمودن مبانی و لوازم فلسفی این بحث، جایگاه ویژه آن را در فلسفه تبیین کرده و برای نخستین بار آن را بطور دقیق و مشخص بعنوان یک اصل مهم فلسفی بیان میکند. دلیل این مطلب آنست که در حکمت صدرایی مسئله فقر و جودی ارتباط وثیقی با بحث اصالت وجود دارد و پذیرش اصالت وجود ما را بسوی مسئله فقر و جودی رهنمون میشود، چنانکه شهید مطهری در شرح مقاله نهم از مجموعه مقالات اصول فلسفه و روش رئالیسم میگوید:

(نویسنده مسئول) *Email: m.afraziabi@alumni.ut.ac.ir

تاریخ تأیید: ۹۵/۳/۱۷

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۲۲